

Predsednik Peterle o Sloveniji in Evropi

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je imel v torek, 26. t.m., v Trstu govor, ki ga objavljamo v celoti. Govoril je na seji komisije evropskega parlamenta ob prisotnosti številnih predstavnikov delovne skupnosti Alpe-Jadran.

(Ured.)

»Zelo sem počaščen in vesel, da vas lahko pozdravim na vašem srečanju v imenu demokratično izvoljene slovenske vlade, v imenu mlade slovenske demokracije, v imenu dežele, ki je bila ena sopobudnic za začetek sodelovanja v okviru delovne skupnosti ALPE JADRAN in v imenu naroda, ki je po kulturi, geografiji in zgodovini del Evrope. Slovenija se je z demokratičnimi volitvami prva v Jugoslaviji iztrgala iz real-socialistične sivine. Sedaj so pred nami naloge, podobne kakor tiste, o katerih je govoril predstavnik Hrvaške. Dvoje nalog je glavnih: prva je pospeševanje izgradnje demokratičnih inštitucij in uvajanje tržnega gospodarstva in vsega tega, kar mora vrniti dostojanstvo našemu človeku, drugo pa je naše povezovanje z Evropo. Evropa v tem stoletju tretjič nastaja. Mislim, da dvakrat ni uspela zato, ker je preveč stavila na kriterije moči in na kriterije kvantitete. To pot mislim, da ne odloča izrazito za kriterije kvalitete, ki priznavajo tudi pomembnost in vrednoto majhnega; v tem okviru tudi vrednoto malih narodov.

O nastajanju nove Evrope imamo več konceptov: de GAULLE je govoril o Evropi domovin, drugi govorijo o Evropi držav, tretji o Evropi narodov, četrti in vse glasnejši pa o Evropi regij. Nam je zelo blizu ideja o Evropi narodov. Narodi so stabilne tvorbe in mi poudarjamo Evropo narodov zaradi dejstva, ker je naš narod še vedno razdeljen med štiri države. Mi seveda ne računamo na fizično spreminjanje meja, ob tem ko se Evropa prestrukturira politično in gospodarsko, računamo pa seveda, da bodo imeli naši ljudje v Italiji, Avstriji in na Madžarskem vse tiste pravice, ki jim gredo po sprejetem evropskem pravnem standardu. Mislim, da bi morala biti danes sodobna evropska mislenost tudi tista, ki je povezana z upravljaljskimi strukturami, da bi morala biti odprta za vse koncepte, ki sem jih našteval. Mislim, da bo posebej pridobivala na pomenu regionalna ideja,

dalje na 2. strani ■

V Trstu je zasedala komisija EGS

Komisija Evropskega parlamenta za zunanje gospodarske odnose, ki tri dni zaseda v tržaškem deželnem svetu, je imela na dnevnem redu med drugim vprašanje o odnosih med EGS in Jugoslavijo. Svoj referat o tej temi je predstavil tržaški posl. Rossetti, ostali člani komisije pa so izrazili svoje mnenje glede predloga za večje sodelovanje med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo. Najprej je bilo na vrsti srečanje s članicami delovne skupnosti Alpe-Jadran. Za Slovenijo je govoril novoizvoljeni predsednik Izvršnega sveta Lojze Peterle.

Kar zadeva možnosti za Jugoslavijo, da bi se pridružila EGS, je evropski poslanec Rossetti predvsem opozoril na pomembne spremembe, do katerih je pred kratkim prišlo v tej državi. Spregovoril je tudi o padcu totalitarnih režimov v vzhodnoevropskih državah in opozoril na dejstvo, da bo prihodnje leto zapadla ekonomska pogodba z Jugoslavijo. To pomeni, je zaključil poslanec Rossetti, da je treba čimprej obnoviti to pogodbo in po možnosti navezati tesnejše stike s to državo. Plodnejše sodelovanje pa seveda ne bo mogoče, dokler ne bo prišlo do resnične demokratizacije te države, od upoštevanja osnovnih človekovih pravic do uvedbe tržnega gospodarstva. Ko bodo ti pogoji izpolnjeni, bo lahko Jugoslavija deležna novih in bogatejših kreditov nove Banke za obnovo in razvoj vzhodne Evrope, podpor EGS, posebnih izobraževalnih programov oziroma izmenjav med študenti in tudi podpore industrijskih držav iz Grupe 24.

Ostali razpravljalci so se strinjali z možnostjo tesnejšega sodelovanja med EGS in Jugoslavijo oziroma z njenim pridruženim članstvom, ko se bo seveda zaključil proces demokratizacije. Grški poslanec pa se je pritožil zaradi restriktivnih norm, ki veljajo za prevoz tovorov iz Grčije v ostale države, ki so članice EGS. Obenem je opozoril, da so ceste v Jugoslaviji v zelo slabem stanju in tudi prevoz z vlaki ni veliko hitrejši. To pa gre v škodo ne samo Grčije, ampak tudi drugih držav EGS.

Lojze Peterle je prisotne pozdravil v imenu naroda, ki je po kulturi in zgodovini del Evrope. Opozoril je na pospeševanje demokratizacije v Sloveniji in na pomembne gospodarske načrte za izboljšanje ekonomije z uvedbo tržnega gospodarstva. Peterle je tudi poudaril pomen nove Evrope, ki se že tretjič združuje (prvič in drugič se poskus ni posrečil, ker je vse slonelo le na moči). Obenem je poudaril, da si Slovenija želi, da bi bila bodoča Evropa res Evropa narodov in obenem omenil možnost sodelovanja Republike Slovenije z EGS. Spregovoril je tudi o bodoči ureditvi te prve demokratične republike v Jugoslaviji in o njeni vlogi v federaciji. Ob koncu je še opomnil, da lahko delovna skupnost Alpe-Jadran postane ena najpomembnejših pospeševalcev v tem evropskem delu prostora.

Poleg Peterleta je spregovoril tudi predstavnik Hrvaške Žarko Domljan ter predstavniki obmejnih avstrijskih in madžarskih dežel.

(hj)

Smernice slovenske zunanje politike

»Slovenci nismo separatisti, saj smo med drugim evropski integralisti.« Slovenija noče postati otok v Evropi, temveč le zaščititi svoje interese in v Evropi uveljaviti svojo identiteto. Tako je med drugim dejal slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel na tiskovni konferenci 20. t.m. v Ljubljani. Takšne konference bodo odslej, je dejal Rupel, nekaj stalnega pri delovanju komiteja in v kratkem sekretariata za zunanje zadeve republike Slovenije. Rupel je priznal, da stanje odnosov med njegovim komitejem in zveznim zunanjim ministrstvom ni kdove kako vabijo. Prihodnost teh odnosov bo odvisna od nove državne ureditve. Jasno je, da bo v okviru konfederalne ureditve slovenska zunanja politika drugačna od dosedanje.

Tiskovne konference se je udeležilo izredno veliko časnikarjev. Profesor Rupel in njegovi sodelavci so poročali o obisku v Veliki Britaniji in na Madžarskem. Rupel se je v Winchestru udeležil zasedanja zbornice evropskih regij, s predsednikom Peterletom pa sta obiskala dve županiji na Madžarskem, kjer živijo pripadniki slovenske narodnostne skupnosti. V pričakovanju Evrope 1992 namerava minister Rupel osnovati komisijo strokovnjakov za mednarodno pravo in sorodna področja in tudi Center za strateške študije za potrebe slovenske zunanje politike. Rupel je omenil odnose s Furlanijo - Julijsko krajino, ki so — po njegovem — dobri in izrazil željo, da bi se pravično uredilo vprašanje zakon-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. julija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Mali pevci«; 11.45 Vera in naš čas; 12.40 Pihalni orkestri; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Počitniški rendez-vous; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 2. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Sanje se nadaljujejo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Štirinajst mest, štirinajst sanj; 12.40 Srečanje oktetov Primorske; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Srečanje z novo pesmico«; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 3. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Arhipelag Goli; 9.10 »Velika gala predstava«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Popoldanski mozaik; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 4. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 V Evropo in nazaj; 9.10 »Velika gala predstava«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Intervju; 12.40 Dekliški zbor Vesna iz Križa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Oblaki so rudeči; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 5. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Ta dom je naš; 9.10 »Velika gala predstava«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Dobrodošlo, poletje!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Jugoslavija 1941-1945; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 6. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poti, zamovitosti in lepote naše dežele; 9.10 »Velika gala predstava«; 9.40 Cigani ne kradejo pesmi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Goriški film Videomonitor 1990; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Dramatizirana glosa; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 7. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Franjo Frančič: »In ne rečeš ne!«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Flavtistka Luisa Sello, kitarist Alirio Diaz, Godalni kvartet Slovenske filharmonije; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.50 Vroči val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Antologija humorja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

O SLUŽENJU VOJAŠKEGA ROKA V SLOVENIJI

Slovenski obrambni minister Janša je sporočil, da bo 1,7 odstotka vseh junijskih nabornikov iz Slovenije odšlo na služenje vojaškega roka na Kosovo. V Sloveniji jih bo ostalo dobrih 12 odstotkov, na Hrvaško jih bo šlo 33 odstotkov, ostali pa bodo služili vojaški rok v ostalih republikah. Slovenija je vsekakor že predlagala zvezni skupščini, naj spremeni zakon o vojaški obveznosti, tako da bi obvezniki služili vojaški rok na ozemlju matične republike, z izjemo nekaterih specialističnih tečajev in podobnih potreb.

Predsednik Peterle o Sloveniji in Evropi

■ nadaljevanje s 1. strani

če ji tako računem. Mislim, da je ta ideja v skladu s tem, čemur pravimo danes »nova goliistična razvojna paradigma«. Tudi ta ideja je Sloveniji zelo blizu, in se bo trudila, da bi bila ta ideja pri nastajanju nove Evrope čimbolj upoštevana in sprejemana.

Mislimo, kot dejavno sodelujoči v delovni skupnosti ALPE JADRAN, ki je že pred desetimi leti začela združevati politične tvorbe oziroma regije, to in ono stran nekdanje železne zavese, da je lahko ravno ta skupnost eden od pomembnih faktorjev, eden od pomembnih pospeševalcev evropeizacije v tem delu evropskega prostora. In pričakujemo pozornost s strani evropskih inštitucij ravno do te skupnosti, da bo podprla nekatere njene koncepte. V tem smislu se zelo strinjam z beserami, ki jih je uvodoma povedal spoštovani gospod Biasutti.

Ob tem ko se evropske inštitucije na novo urejajo, ko so tukaj tudi nekatere statutarne spremembe, pričakujemo, da bodo pri spremembi teh pravnih osnov, ti novi koncepti tudi upoštevani in da bodo ne-

TEMELJNE SMERNICE SLOVENSKE ZUNANJE POLITIKE

■ nadaljevanje iz strani 1

ske zaščite slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Na vprašanje, kaj meni o obisku papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji, je minister Rupel dejal, da gre za precej kočljivo vprašanje, saj Vatikan med drugim ima stike le z jugoslovansko državo. Pristavil je, da bo v kratkem obiskal Ljubljano vatikanski sih brezvestni krik iz Rima: »Corri alle annuncij, potrdil pa je željo slovenske vlade, da bi papež obiskal Slovenijo. Glede italijanske manjšine v Sloveniji je Rupel dejal, da bo njeno odposlanstvo v kratkem obiskalo Ljubljano in se temeljito pogovorilo s predstavniki slovenske vlade. Glede imenovanja novega generalnega konzula v Trstu je Rupel pripomnil, da nova slovenska vlada podpira predlog stare vlade, naj se na to mesto imenuje Jože Šušmelj, ki je doma iz Nove Gorice.

kako zmehčali pristopanje k Evropi oziroma vključevanje v Evropo. Upoštevati je treba namreč dejstvo, da se Vzhod Evrope postopoma demokratizira, da prihaja tukaj do različnega tempa, tempo pa je pri demokratizaciji in uvajanju tržnega gospodarstva zelo pomembna postavka. Zato mislim, da ni primerno absolutno vztrajati na konceptu pridruževanja držav, ampak bi bilo primerno in koristno, da bi se lahko na nek način Evropi pridruževale — začeniši z nekaterimi dimenzijami — tudi enote, ki nimajo zaenkrat državnega statusa. Ob koncu se zelo lepo zahvaljujem za povabilo na to cenjeno srečanje, želim komisiji oziroma parlamentarcem uspešno nadaljevanje dela, se vam iskreno zahvaljujem za pozornost in upam, da boste kmalu gostje v naši Sloveniji.«

—0—

REORGANIZACIJA POLICIJE V SLOVENIJI

V Ljubljani so ustanovili Policijski sindikat Slovenije. Na ustanovnem zboru so izjavili, da bo samostojen, neodvisen in nestrankski, pri svojih metodah boja pa tudi stavke ne bo opustil. Zborovalce je pozdravil notranji minister Igor Bavčar. Ravno o stavki je izrazil svoje pomisleke, vsekakor pa je podčrtal, da vodilni delavci slovenske policije ne morejo biti člani sindikata. To velja za 51 funkcionarjev. V svojem pomembnem nastopu pa je za ta teden napovedal precejšnje novosti. Nova slovenska vlada želi policijo reorganizirati. Med drugim bo slovenske meje v prihodnje stražila policija, in ne več vojska.

Službo državne varnosti bodo ukinili, namestili jo bosta obveščevalna in proti-obveščevalna služba, ki pa bosta neposredno podrejeni parlamentu in predsedstvu republike, ne pa notranjemu ministru. O sedanjih službi državne varnosti je Bavčar dejal, da ima veliko več uslužbencev in sodelavcev, kot si je mogel predstavljati.

Do čisto drugačne, a pomenljive ustanovitve pa je v soboto prišlo tudi v Beogradu. Po 50 letih so v prisotnosti gostov iz številnih držav oživili Veliko ložo jugoslovanskih prostozidarjev.

Začelo je vreti tudi v Severni Ameriki

Tudi Severna Amerika se začenja srečevati z narodnostnimi problemi, ki so tako značilni na evropski Vzhod. Vse kaže, da prihaja zdaj na vrsto Kanada. Ta ima v svojem zveznem sestavu tudi pokrajino Quebec, katere prebivalci so po veliki večini francosko govoreči potomci nekdanjih naseljencev še iz časov francoskih kraljev. V Quebecu se je že v minulih desetletjih pojavilo nacionalno osveščanje s francoskim predznakom in pojavila so se celo že znamenja separatističnih teženj.

V najnovejšem času pa je francosko govoreče prebivalstvo tega vzhodnega predela Kanade izoblikovalo zahtevo, ki se je zdela sprejemljiva za celotno državno skupnost. V bistvu je zahtevalo status »posebne družbe«, to se pravi priznanje jezi-

kovne posebnosti brez izrecne zahteve po prostori avtonomiji. Vse je bilo načelno že dogovorjeno in sprejeto: predsedniki vseh kanadskih pokrajin so podpisali zadevni dogovor, manjkala pa je same še ratifikacija s strani posameznih pokrajinskih parlamentov. Te dni pa je prišlo presenečenje: dva pokrajinska parlamenta dogovora nista marala ratificirati. To je sprožilo ogorčenje v Quebecu in hudo zaskrbljenost v krogih zvezne vlade v Torontu. Quebec je reagiral z izjavo, da se bo poslej dogovarjal samo še z zvezno vlado, to pa pomeni, da se polemično distancira od skupnosti kanadskih pokrajin kot celote. Politični opazovalci se zaskrbljeno sprašujejo, ali ni to mogoče prvi korak k morebitni odcepitvi Quebeca od Kanade.

OSAMOSVOJITVENA MISELNOST SE NEZADRŽNO ŠIRI

V Sovjetski zvezi se nezadržno širi avtonomistična in osamosvojitvena miselnost po posameznih republikah. Z robov države, to je z baltskih, kavkaških in še drugih področij, se je ta dolgo zadušeni nacionalni val zdaj preselil v samo srce Sovjetske zveze: ruska federacija se je že v preteklih dneh opredelila za načelo, da imajo njeni domači zakoni prednost pred sovjetskimi zveznimi; zdaj se je za podobno pot odločila tudi Ukrajina, ki je po velikosti in pomenu za rusko federacijo največja od 15-ih enot, iz katerih je sestavljena Sovjetska zveza.

Seznam pa še ni končan. Vrhovni sovjet moldavske republike je z ogromno večino glasov proglasil suverenost in podobno prednost domačih zakonov pred zveznimi, proglasil pa je tudi izključno republiško last in posest nad vsemi naravnimi bogastvi Moldavije. Slednja je bila do zadnje vojne sestavni del Romunije, Sovjetska zveza pa si jo je anektirala po tajnem dogovoru z nacisti, ko je bila zapečateni tudi usoda Poljske in baltskih držav. Posebna komisija moldavskega vrhovnega sovjeta je izdelala poročilo o političnem in pravnem aspektu omenjenega tejnega sporazuma med Moskvo in Berlinom pred pričetkom druge svetovne vojne.

PAPEŽ O ZEDINJENJU KRISTJANOV

»Katoliška Cerkev v Ukrajini ima pravico do priznanja vseh svojih pravic, toda postati mora most v okviru prizadevanj za zedinjenje kristjanov, zlasti za zedinjenje med katoličani in pravoslavni verniki.« »Vatikan meni, da je to ena temeljnih dolžnosti katoliške Cerkve v Ukrajini, ki je zdaj zapustila katakombe.« Tako je dejal papež Janez Pavel II., ko se je prvič srečal z vsemi ukrajinskimi škofi. Skupno jih je 28, od katerih jih 10 živi v domovini, 18 pa v inozemstvu.

Unijatska cerkev je bila ukinjena leta 1946, njeno delovanje je bilo prepovedano, duhovniki in škofje po večini internirani oziroma niso mogli opravljati svojih dolžnosti. Papež se je s temi desetimi škofi še posebej srečal in je bil med pogovorom s temi trpini silno ganjen. Prvič se je tudi zgodilo, da so vsi ukrajinski škofje zbrani v Rimu in so se tudi prvič udeležili skupnega zasedanja.

ŠAMIR O IZSELJEVANJU SOVJETSKIH JUDOV

Izraelski ministrski predsednik Shamir je naslovil na sovjetskega predsednika Gorbačova poslanico, v kateri obravnava vprašanje tistih sovjetskih državljanov judovskega rodu, ki zapuščajo domovino in prihajajo v Izrael. Shamir pravi, da ni nikjer rečeno, da se morajo ti judovski priseljenci nastaniti na zasedenih arabskih ozemljih. Shamir je naslovil omenjeno poslanico na sovjetskega voditelja nekaj dni po koncu vrhunskega srečanja med Bushom in Gorbačovom. Tudi minister za vprašanja imigracije Sharon je dejal, da Judov, ki prihajajo iz Sovjetske zveze, ne bodo naseljevali na zasedena arabskega ozemlja, čeprav s tem še ni rečeno, da se je kolonizacija teh ozemelj končala.

Dr. Dimitrij Rupel predsednik SDZ

V nedeljo, 24. t.m., se je končal v Ljubljani 2. kongres Slovenske demokratične zveze, ki je ena izmed strank političnega zavezništva Demos. Ta je na prvih večstranskih volitvah v Sloveniji, aprila letos, prejel absolutno večino glasov, izvolil iz svojih vrst glavne predstavnike slovenske skupščine ter sestavil novo slovensko vlado. Slovenska demokratična zveza ima v tej vladi štiri ministre, in sicer za zunanje zadeve, za notranje zadeve, za obrambo in pravosodje. Iz vrst Slovenske demokratične zveze je tudi predsednik skupščine.

Potem ko je Demos (in seveda tudi Slovenska demokratična zveza, kot ena njegovih idejno vsekakor vodilnih političnih sil), dosegel svoj prvi strateški cilj, to je razpis svobodnih, večstrankarskih volitev ter zmago na teh volitvah in sestavo vlade, je nastalo vprašanje, kakšna naj bo nadljuba vloga Slovenske demokratične zveze v okviru koalicije Demos in v vseslovenskem prostoru na splošno. Na ta kočljiva vprašanje je skušal odgovoriti prav drugi kongres, na katerem so delegati odobrili novi strankin program in statut ter vrsto reso-

lucij, katerih osnutek so pripravile posamezne komisije.

Slovenska demokratična zveza hoče biti stranka — beremo med drugim v programu — slovensko nacionalno in politično zavednih ljudi. Svoja vrata odpira vsem državljanom republike Slovenije in Slovencem, ki živijo zunaj nje. Slednji lahko ustanavljajo svoje odbore in imajo po statutu pravico do predstavništva v vodilnem strankinem organu.

Slovenska demokratična zveza odločno vztraja na sporazumu o združitvi v koalicijo Demos, in sicer najmanj toliko časa, dokler ne bodo uresničene preostale ključne točke sporazuma in programa koalicije. Te so združene v enostavni in preprosti zahtevi po slovenski samostojnosti in suverenosti, ki jo je treba utemeljiti v novi slovenski ustavi. Vnaprejšnje opredeljevanje Slovenske demokratične zveze za jugoslovansko federacijo — še beremo v strankinih dokumentih — je lahko le vprašanje politične strategije glede na stališče zahodnih držav do ozemeljske celovitosti Jugo-

dalje na 8. strani ■

Milošević: »Federativna Jugoslavija ni edina možna politična opredelitev«

»Za Srbijo je federativna Jugoslavija temeljna politična opredelitev. Toda prav zaradi konfederalističnih teženj ni tudi edina možna politična opredelitev.« Tako je dejal predsednik srbske republike Slobodan Milošević v svojem govoru na zasedanju vseh treh zborov srbske skupščine. Predsednik Milošević je govoril predvsem o vsebini nove srbske ustave, o kateri je dejal, da mora uresničiti splošni politični ideal vseh demokratičnih in patriotskih sil v Srbiji, tako da bo ta samostojno in brez kakršnegakoli pokroviteljstva imela svojo enotno državo po vsem srbskem ozemlju federativne Jugoslavije. Nova ustava mora srbskim državljanom zagotoviti uspešne tržne razmere na enotnem jugoslovanskem tržišču, zagotoviti mora dalje narodno enakopravnost, svobodo in pravice vsem državljanom, enoten sistem obrambe in varnosti ter enotno denarno politiko. Milošević je hkrati izrazil prepričanje, da bo jugoslovanska federacija v sedanji ali nekoliko spremenjeni obliki uspešno prema-

gala krizo in da bodo narodi Jugoslavije ostali v skupni državi. Ti narodi so po mnenju Slobodana Miloševića v tolikšni meri med seboj pomešani, da so razdelitve nesmiselne.

Predsednik srbske republike Milošević pa je opozoril, da bodo srbske meje postale odprto vprašanje, če Jugoslavija ne bo več federativna dežava. Konfederacija namreč ni država, je poudaril Milošević, temveč zveza neodvisnih držav, zaradi česar nastane vprašanje, kako urediti položaj Srbov, ki ne bi bivali na ozemlju srbske republike. Glede nove srbske ustave je Milošević dejal, da je njen prvi najvažnejši cilj ustanovitev enotne Srbije oziroma suverene države na vsem ozemlju srbske republike. Takšna Srbija bo hkrati trdno jamstvo za zaščito interesov srbskega naroda, ki živi izven Srbije. Predsednik Milošević je ostro kritiziral srbsko politično vodstvo, ki je pristalo na ustavo iz leta 1974, češ da je bilo ravnanje tega vodstva nemoralno in hkrati tragično.

Kancler Kohl pojde spet v Moskvo

Zahodnonemška vlada namerava nuditi Sovjetski zvezi večjo gospodarsko in finančno pomoč, kot je bilo napovedano pred dnevi. V ta namen bo zahodnonemški kancler Kohl prihodnji mesec ponovno obiskal Moskvo. Tako piše tednik DER SPIEGEL, ki pravi, da bo Kohl na obisku v Moskvi 24. in 25. julija. Glavni predmet pogovorov bo severa vprašanje vstopa Združene Nemčije v Atlantsko zvezo. Tednik DER SPIEGEL pravi, da predstavlja posojilo

petih milijard mark, kar ustreza vrednosti tri tisoč 500 milijard lir, začetek krepke finančne pobude. Že omenjeno posojilo bo Moskvi nudil konzorcij bank ob podpori bonnske vlade.

Dejansko predvidevajo, da bo zahodna pomoč Sovjetski zvezi znašala od 25 do 30 milijard mark. Šlo bi za posojilo, ki bi ga Moskva morala vrniti v 12-ih letih, za to posojilo pa bi jamstvo nudila bonnska vlada.

500 let hrastovskih fresk priložnost za ljudski praznik

Nedelja, 24. junija, bo ostala v hrastovski kroniki zapisana kot velik praznik, med katerim so se z verskim in kulturnim slavljem spomnili 500-letnice umetnine, ki jo je bolj malo znani umetnik Janez iz Kastva, na praznik svete Marjete 1490. leta končal v tamkajšnji cerkvi Svete Trojice.

Freske, ki jih je v prvih povojnih letih našel domačin, sedaj znani akademski slikar in kipar Jože Pohlen, pomenijo veliko kulturno in umetniško dragocenoost za slovenski narod in jih popolnoma enakopravno smemo uvrščati v svetovno kulturno dediščino. Poslikane stene in strop prikazujejo stvarjenje sveta, rojstvo in češčenje Jezusa, njegovo trpljenje na Veliki teden, vstajenje in vnebovzetje, celo vrsto svetnikov in svetnic, vse to povezano s poslikavami, ki prikazujejo kmečko delo v raznih mesecih in okraši najrazličnejše narave, kakor tudi druge svete podobe in slike

iz Evangelija. Naslavnejša in gotovo najbolj pretresljiva pa je stenska poslikava, t.i. mrtvaški ples, ki vsakogar, ki obišče hrastovsko utrjeno cerkev opozori na človeško minljivost in neizogibno resnico, da smrti ne ubeži nobeno bitje.

Praznik v Hrastovljah pa ni bil nekakšen »memento mori«. Poleg številnih domačinov so bili v Hrastovljah prisotni ljudje iz drugih krajev Slovenije in Hrvaške, kakor tudi iz zamejstva. Poleg predsednika Kučana in ljubljanskega nadškofa ter slovenskega metropolita msgr. Šuštarja so se slovesnosti udeležili koprski škof msgr. Pirihi in škof Jenko, ob njiju tudi upokojeni reški škof msgr. Pavličič ter tržaški škof Bellomi.

Slovesnost se je začela s pozdravom koprškega škofa msgr. Piriha, sledila je nato slovesna mašna daritev, ki jo je votil ljubljanski nadškof msgr. Šuštar. Po verski

dalje na 5. strani ■

Senator Dujany spet v Trstu

Pripombe k vladnemu osnutku za zaščito slovenske narodne skupnosti in popravki, ki jih je k Maccanicovemu zakonu predložila Slovenska skupnost, so bili v ponedeljek, 25. t.m., predmet tiskovne konference na sedežu Slovenske skupnosti v Trstu. Ob deželnem strankinem tajniku je bil valdostanski senator Dujany, ki je član ožjega odbora senatne komisije za ustavna vprašanja, ki ima nalogo, da preuči in po možnosti poenoti vladni zaščitni zakon in ostale zakonske predloge.

Po uvodnem nagovoru deželnega tajnika Iva Jevnikarja je senator Dujany analiziral sedanje stanje v ožjem odboru in sedanjem političnem trenutku. Poudaril je, da italijanski politiki tudi na najvišji mednarodni ravni izražajo zelo lepa stališča v zvezi s pravicami narodnih skupnosti in jezikovnih manjšin, da pa v praksi, ko gre za reševanje stvarnih problemov, nastanejo nepremostljive ovire. Analiziral je miselnost nekaterih politikov, ki zmotno ponostavljajo problematiko manjšin s poja-

vi raznih lig in ločin, pri tem pa pozablja jo na temeljna stališča, ki so izražena tudi v ustavi in se zavzemajo za ovrednotenje krajevnih značilnosti, to pomeni občin, pokrajin in dežel. V tem smislu je Dujany izrazil svojo solidarnost z bojem slovenske manjšine in vsemi, ki se osebno zavzemajo za vrednote, ki uveljavljajo kulturne, duhovne in narodne značilnosti manjšine.

Glede popravkov, ki jih je k Maccanicovemu zakonu predložila Slovenska skupnost je poudaril, da dokazujejo veliko resnost in temeljitost ter tudi politično daljnovidnost. Glede dela ožjega odbora senatne komisije pa je povedal, da se bo baje zavleklo, ker člani ne poznajo dobro manjšinske problematike in bodo, kot kaže, zahtevali nova srečanja in soočanja z različnimi komponentami, da bi si ustvarili samostojno mnenje o problemu. Kot pozitivno znamenje pa je omenil dejstvo, da je vlada sploh predložila svoj zakonski osnutek, kar končno daje možnost, da pride do razprave in torej do popravkov.

REVIJA »DVE DOMOVINI«

Dan po Cankarjevem domu je bila v tržaški Narodni in študijski gnižnici predstavitev prve številke nove strokovne revije DVE DOMOVINI — TWO HOMELANDS. Njen uredniški odbor je najprej predstavil ravnatelj Narodne in študijske knjižnice Milan Pahor, nakar je domači član uredniškega odbora, profesor Aleksij Kalč, predstavil značilnosti izseljenstva iz naše zamejske sredine od Mataturja do Miljskih hribov. In če so ljudje iz Rezije in Benečije hodili v tujino predvsem »s trebuhom za kruhom«, se je na Tržaškem in Goriškem temu pridružil še politični moment.

Presenetljiv in pretresljiv je na primer podatek, da se je iz nekdanje Julijske kra-

jine izselilo kar 100 tisoč Slovencev in Hrvatov. Drug močan izseljenski tok pa najdemo po povratku Italije na Tržaško po drugi svetovni vojni. Srž večera pa je bila vsekakor predstavitev revije. To je opravil glavni urednik, magister Andrej Vovko z inštituta za slovensko izseljenstvo znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Njegovi sodelavci so nato podrobneje segli v razne resore. Marjan Dernovšek je tako prikazal zgodovinski del, Jana Žitnik literarno-zgodovinskega, ki je po zastopnosti drugi, takoj za zgodovinskim. Breda Cebulej-Sajko pa je predstavila prispevke s sociološko, etnografsko in psihiatrično vsebino.

JUBILEJNI OBČNI ZBOR KMEČKE ZVEZE

V Prosvetnem domu na Opčinah je bil v nedeljo, 24. t.m., jubilejni občni zbor Kmečke zveze. Ta slovenska stanovska organizacija praznuje namreč 40-letnico svojega obstoja. Proslava se je pričela s petjem Tržaškega okteta, nabito polna dvorana članov in gostov pa je bila zgovoren dokaz ugleda, ki si ga je v teh 40 letih pridobila Kmečka zveza. Na to je v svojem priložnostnem govoru spomnil tudi njen predsednik Alfonz Guštin, medtem ko je tajnik Edi Bukavec svoje poročilo posvetil predvsem rednemu delovanju v minulim letu in velikim izzivom in problemom, ko so pred kmetijstvom na Tržaškem in pred slovenskimi kmeti.

Med njimi izstopa vprašanje kraških parkov, ki močno omejujejo kmetovanje in lastninsko pravico na Krasu. Po poročilu nadzornega odbora je Lucijan Volk predstavil knjižico »40 let Kmečke zveze v Trstu«.

TEČAJ ZEN-SHIATSU, AKUPRESURE IN CONALNE MASAŽE — TRADICIONALNA KITAJSKA MEDICINA

Zen-shiatsu je približno sto let stara tehnika ki se je razvila iz stare japonske masaže in iz starih tehnik kitajske akupresure oz. akupunkture. Na Japonskem velja danes za pravi medicinski tretman in jo tudi poučujejo na visoki šoli.

Zen-shiatsu se uporablja tako za preventivo kot za zdravljenje raznih manjših in večjih tegob (prehlad, gripa, reuma, živčne in psihične težave).

Delamo z rokami (največ s prsti) po poteh meridianov. Pri akupresuri se omejimo na posamezne točke, conalna masaža pa je stimuliranje posameznih refleksnih con na stopalih. Ti dve tehniki sta zelo enostavni za izvajanje. Ob upoštevanju navodil sta popolnoma nenevarni.

Zen-shiatsu je zahtevnejša tehnika, a zelo učinkovita. Zanj so poleg teoretičnega znanja potrebne predvsem praktične izkušnje. To pa je tudi namen tečaja. Za to je potrebna primerna oprema (kot za jogo), udeleženci pa dobijo tudi potrebne fotokopije.

Vse našteje tehnike temeljijo na vzpostavljanju pravilnega energetskega pretoka skozi telo in tako tudi energetskega ravnotežja v telesu. Na tej osnovi se povezujejo z različnimi oblikami joge.

Tečaj bo v Križu dne 3., 4., 5. in 6. julija v KD A. Sirk od 19.00 do 22.00.

Helena Bizjak

TRIO LUPINC IZDAL GLASBENO KASETO

Trio Lupinc, ki ga sestavljajo znani virtuozi na diatonično harmoniko Zoran Lupinc, Peter Filipčič, ki igra na bas kitaro, in bariton ter kitarist Jožko Terčon, je pri avstrijski založbi kaset in plošč »V.M. Records« izdal glasbeno kaseto in lasersko ploščo, na kateri so posneli 12 pesmi. Gre za izključno glasbeno izdajo in nobene izmed izvajanih pesmi ne pojejo. Trio Lupinc se tako imenitno uveljavlja v svetu narodnozabavne glasbe.

Beri - širi - podpiraj
»NOVI LIST«

500 LET HRASTOVSKIH FRESK PRILOŽNOST ZA LJUDSKI PRAZNIK

■ nadaljevanje s 4. strani

slovesnosti je najprej spregovoril koprski župan Aurelio Juri, ki je ob lepem in pomembnem jubileju opozoril na aktualne probleme Hrastovelj. Slavnostni govornik na nedeljskem slavju je bil pesnik in politični delavec Ciril Zlobec, ki je tudi spregovoril ob odkritju spomenika »Šavrike«, ki je delo že omenjenega kiparja Pohlana. V svojem govoru je izrazil misel, da je temeljnega pomena za človekovo bivanje njegova ustvarjalna moč, njegovo duhovno bogastvo.

Ko so ljudje zapuščali Hrastovlje so resnično lahko imeli občutek o tesni povezanosti duhovnega in kulture z vsakdanjim življenjem in delom, kajti sporočilo praznika, kakor tudi 500-letnih fresk je jasno in preprosto, da je za človeka dobro, če pri vsakodnevnem delu in skrbi za preživetje ne pozabi na tiste vrednote, ki jih predstavljajo umetnost in kultura, ki sta izraz njegove duhovnosti.

Otroški zbor »LADJICA« iz DEVINA

vabi na zaključni nastop, ki bo v soboto, 30. t.m., ob 20. uri na sedežu devinskih zborov.

V soboto, 30. t.m., bosta prvi dve tekmi četrtine finala svetovnega nogometnega prvenstva. Ob 17.00 se bosta v Firencah pomerili reprezentanci Jugoslavije in Argentine, ob 21. uri pa bo v Rimu tekma med Italijo in Irsko.

Brošura za 40-letnico Kmečke zveze v Trstu

Pred kratkim je v Trstu izšla brošurica ob 40-letnici Kmečke zveze, ki navaja pomembne zgodovinske podatke od nastanka te zveze leta 1950 do danes. Besedilo je napisal časnikar Lucijan Volk, gradivo pa je zbral Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici. Brušuro je uredil Jože Koren.

Knjižica vsebuje zanimive podatke ter bogato dokumentarno in fotografsko gradivo, delo fotografa Maria Magajne. Predsednik Kmečke zveze Alfons Guštin piše v uvodu, da se je ta organizacija vedno zavzemala za obrambo slovenske zemlje proti razlastitvam in da je ščitila slovenskega kmeta, predsednik SKGZ Klavdij Palčič pa izraža prepričanje, da ima za Slovence v Italiji kmetijstvo še poseben pomen, ker je odtujevanje slovenske zemlje imelo kot posledico tudi odtujevanje našega človeka od svojega naroda.

Avtorji knjižnice so hoteli zbrati v njej vse najpomembnejše trenutke Kmečke zveze v Trstu od leta 1950 do današnjih dni. Brošura vsebuje zanimive podatke o zgodovini kmetijstva, avtor besedila pa je znal zajeti in opisati tiste občutke, ki jih doživlja kmečki človek ob svojem naporu, da bi enakopravno soustvarjal uravnotežen družbeni in gospodarski razvoj, in ko se bori za zaščito lastne narodne identitete.

Brošura je torej zbirka izkušenj in dogodkov iz naše polpretekle zgodovine, prispeva pa tudi k temu, da danes lažje razumemo svojo stvarnost in svoj položaj zno-

traj celotnega družbenopolitičnega in gospodarskega razvoja na Tržaškem. Tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec izraža v uvodni besedi prepričanje, da je propadanje kmetijstva v naši pokrajini zakrivila predvsem povojna raznarodovalna politika, ki je naše kmetijstvo potiskala ob rob družbenega in gospodarskega dogajanja in silila slovenskega kmeta v iskanje boljših

dalje na 7. strani ■

Iz Goriške

PEVSKI VEČER V GABRJAH

Na dvorišču Kulturnega društva Skala v Gabrjah je bil v petek, 22. t.m., zanimiv koncert, ki sta ga oblikovala domači moški pevski zbor »Skala«, ki ga vodi Rozina Konjedic, in mešani pevski zbor »Avgust Pavel« iz Gornjega Senika v Porabju, ki je nastopil pod vodstvom Marije Trifus. Ta pevski sestoj, ki deluje že 50 let, je tokrat prvič nastopil med zamejci v Italiji, čeprav je drugače ena najbolj znanih kulturnih skupin med slovensko narodno manjšino na Madžarskem. Veliko nastopa tudi v Sloveniji, tako je v nedeljo, 24. t.m. že dvajsetič nastopil na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. Goste iz Gornjega Senika je v petek dopoldne sprejel na županstvu tudi sovodenjski župan Primožič. Pevci zbora »Avgust Pavel« so tako imeli priložnost nekoliko bolje spoznati življenjske razmere naše narodne skupnosti.

»Narod, na juriš«

STANKO ŽERJAL:

Kdo se še kaj spominja tega bombastičnega kriza z balkona Beneške palače v Rimu dne 10. junija 1940? Tam je bila zgnetena množica, dobro zdresirana, da je gromovito pritrjevala govorniku. Benito Mussolini je s tem geslom zapečatil napoved vojne Angliji in Franciji. Po vseh občinah kraljevine Italije je bilo ljudstvo spretno mobilizirano za isto uro k skupnemu poslušanju ta fašistične liturgije pred radijskimi zvočniki ob prazniški navzočnosti kakega višjega hierarha snoparske stranke in kraljevine. Takrat sem bival na Banjski planoti. Le malo pred napovedano uro je bilo razbobnano po vseh vaseh in zaselkih, da bo tako imenovana »adunata« (nenadni zbor), ker bo govoril Duce. Zaslutili smo, da bo oznanil vstop Italije v vojno. Saj smo živeli v pričakovanski napetosti že devet mesecev od dne, ko je berlinska pošast prižgala smodnik.

Ves ta čas smo ugibali, ali in kdaj se bo vpletel v vojni metež tudi domišljavi rimski trinog.

Iz Gorice se je pripeljal v hribovsko občino višji hierarh fašistične stranke v črnih škornjih in črni uniformi, spoštljivo je bil, sprejet od krajevnih črnosrajčnikov in občinskega poglavarja (podestà) na malem trgu med župniščem in cerkvijo. Tam je bil že pripravljen velik radijski sprejemnik na galvanični pogon, ker ni bilo te-

koče elektrike. Poleg obveznih udeležencev kot učiteljestvo, občinski nameščenci, orožniki, šolska mladež se je sešla še čredica navadnih zemljanov iz najbližjih vasi, ki so bile bolj pod pritiskom kot oddaljene frakcije. Jaz sem kot vedno ob patriotičnih adunatah, mogel le kuhati zavist do dveh sobratov iz sosednjih župnij, ker se jima je bilo lahko izmuzniti obveznosti prisostvovanja z izgovorom oddaljenosti in zares slabih poti. Meni odsotnost ni bila dovoljena, ker je bil sedež občinske uprave in vseh nabreklih spektaklov prav v moji fari. Da ne bi bil prisiljen dvigati roke v rimski pozdrav, sem prišel kot vedno s klobukom na glavi, tako da sem zapolnil desnico ob snemanju klobuka z glave. To sem storil z enako iskrenostjo kakor cigan, ki je ob prihodu v neko župnišče »klobuk dol vzel«, da se ne bi ovadil, da ga je župniku ukradel z obešala.

Pohlevno smo prisluhnil radijskemu prenosu. Menda je najprej zadonela neka muzika ali fanfara in potem Mussolinijev mogočni glas. Vojvodnik je povedal, da je malce prej že dal izročiti angleškemu in francoskemu veleposlaniku noto, da Italija vstopa v vojno stanje proti njunima državama. (Besedo Duce prevajam z Vojvodnikom, da ne oskrunim običajne slovenske besede vojvoda). Kaj je še govoril in kaj je tulila množica, se ne spominjam več,

pač pa mi je še v ušesih sklep: »O popolo italiano, corri alle armi!« Dobeseden prevod bi se glasil: »O italijanski narod, teči k orožju« V duhu našega jezika bomo rekli: »... puške v rokè!« ali pa v novejšem, iz balkanščine vzetem izrazu: »... na juriš!« Dodal je še: »Vincerel!« (Zmagati).

Zaukazano je bilo zvonjenje. Cerkovniku sem naročil najprej eno minuto žalnega zvonjenja in nato par minut prazniškega pritrkavanja, ker se z vstopom Italije v vojno neizpodbitno odpira zarja našega osvobojenja izpod italijanske okupacije. Saj italijanski poslušalci itak ne bodo nič razumeli melodije iz zvonika.

Fašistični hierarh iz Gorice pa je bil drugače v precej važni in visoki upravni službi. Poznal me je že kako leto prej, ko sem moral pri njem reševati neko zadevo bolniških stroškov v moji družini. Izkazal se je za poštenega in uvidevnega. Ni kazalo drugega, kot ga ob tem novem srečanju povabim na kozarec vina — njega in — njegovega, tudi uniformiranega sinčka, in pa podestata, ki je bil prijatelj vinske kapljice. Zanimivo je bilo to, da pri mizi v župnišču nista niti hierarh z naslovom doktor pravoznanstva niti zagrizeni fašist, učitelj, podestà črhnila nič o vojni, pač pa je bilo brati na obrazu Goričana vidno neugodje in zaskrbljenost. V meni pa je bil strah, da ne bom deportiran, ker mi je bilo že nekaj mesecev prej namignjeno, da sem na seznamu za deportacijo v slučaju vojne.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pomembna pridobitev vitovske romarske cerkve

Na binško nedeljo popoldne je bil v cerkvi Marijinega Vnebovzetja na Vitovski gori običajni romarski shod, ki pa je letos potekal nekoliko drugače: »Začel se je s procesijo v vasi Vitovlje, med katero so na goro slovesno prenesli štiri kipe-kopije skupine Marijinega kronanja, ki jih je izdelal tamkajšnji domačin, ljudski rezbar Stanko Hrovatin. Med slovesno mašo v tej starodavni romarski cerkvi so kipi bili tudi blagoslovljeni, sam rezbar pa je na lik Marije položil krono. Za ta shod je umetnostni zgodovinar Marko Vuk pripravil naslednji govor, ki ga je v cerkvi tudi prebral in ga tu prinašamo v celoti.

(Ured.)

Dovolite, da ob današnji slavnosti spregovorim kot umetnostni zgodovinar, saj je to trenutek, ko se je romarska cerkev na Vitovljah, ki predstavlja pomemben kulturni spomenik, še za eno stopnjo približala nekdanji celovitosti, njeni oskrbovalci pa dokazujejo, da so v našem narodu še žive kulturne vrednote, izvirajoče iz krščanstva.

Zadnja leta kljub kriznim časom lahko spremljamo številne obnove starih cerkva, njihov zaključek pa ponavadi nudi priložnost versko-kulturnega zaznamovanja teh dejavnosti. Prebivalci Vitovelj se že več desetletij trudijo, da bi Marijino cerkev na tem razglednem hribu čim bolj približali nekdanjemu videzu, v ta okvir seveda sodi tudi odločitev ljudskega rezbarja, domačina Stanka Hrovatina, da izdelava v lesu kopijo skupine Marijinega kronanja. Naši predniki so že daleč v preteklosti občutili Marijo kot svojo varuhinjo, njej so posvetili tudi to cerkev, ki jo arhivski viri omenjajo že 26. marca 1468. Istočasno s cerkvijo je bil verjetno zgrajen tudi tabornik, ki je bližnjim prebivalcem služil kot zavetišče pred Turki, prav tako živini in pridelkom. Takratna cerkev je bila manjša od današnje, v prvotni obliki pa se je ohranil prezbiterij, ki se na vzhodni strani zaključuje s tremi stranicami osmerokotnika. Z njim v zvezi je potrebno opozoriti, da so na oboku prav letos spet dobili prvotno mesto sklepniki, okrašeni figuralno ali v obliki rozet, katerih funkcija je bila povezovati gotska rebra in s svojo vsebino temu delu cerkve kot najpomembnejšemu dati ustrezen liturgični poudarek.

Prvotna cerkvena ladja je bila krajša, v 17. stoletju pa so jo proti zahodni strani podaljšali

in ji na levi in desni dodali še dve stranski ladji. Takrat so tudi povišali stari gotski zvonik. K tej odločitvi, namreč povečanju cerkve, je verjetno pripomoglo naraščajoče število romarjev, saj je tako nastal tridelen, vendar širok in razmeroma pregleden prostor. Oblikovanje nove zahodne fasade iz rezanega kamna, njena razprostranjenost v širino s trikotnim zgornjim zaključkom, prav tako prostorsko občutje v notranjosti, ki jo posebej zaznamujejo polkrožni loki med glavno in stranskima ladjama, vse to navaja k misli, da je pri tej povečavi kot vzor služila graditeljem bližnja poznogotska bazilika na Sveti gori, žal uničena med prvo svetovno vojno.

Podobno usodo je med zadnjo vojno doživela tudi vitovska cerkev, saj so jo Nemci leta 1944 minirali. Oltarji so bili razdejani, oprema v večji meri uničena ali raznešena, lesene kipe iz skupine Marijinega kronanja in gotske sklepničke pa so po vojni prenesli v Goriški muzej. Leta 1976 so sklepničke bili vrnjeni na Vitovlje, originalne gotske kipe s figurami Matere božje, Boga Očeta in Sina pa še dalje hranijo na gradu Kromberk.

Ob današnji priložnosti bi nas seveda zaneslo predaleč, če bi na osnovi obstoječih ostankov in pisanih virov spregovorili o nekdanji opremi cerkve, zato se osredotočimo le na kipe iz skupine Marijinega kronanja, ki smo jih sedaj dobili v kopijah. Gre za motiv krščanske umetnosti, ki se je prvič pojavil v francoski gotiki v 12. oz. 13. stoletju, in sicer na literarni osnovi Zlate legende verskega pisca Jakoba de Voragine. Florentinski umetnik Fra Angelico je v 15. stoletju naslikal Kristusa, ki krona Marijo, Filippo Lippi pa v istem stoletju Boga Očeta pri istem opravilu. Znameniti nemški umetnik Albrecht Dürer je leta 1510 izdelal lesorez s sv. Trojico, ki krona Marijo, isti motiv je v kiparski obliki leta 1722 upodobil za steber, ki je prvotno stal v Ljubljani na Ajdovščini, ljubljanski kipar Francesco Robba; isti avtor je okrog leta 1730 kompozicijo z istim motivom izdelal še za župnijsko cerkev v Slavini.

Tudi pri skupini Marijinega kronanja z Vitovelj gre za slednjo, vsebinsko popolnejšo različico tega ikonografskega motiva, saj je sestavljena iz figure goloba, ki predstavlja Sv. Duha, Marijo, Boga Očeta in Sina. Upodobljen je trenutek, ko sta Oče in Sin ravnokar položila krono na Marijino glavo, nad njimi pa plava golob — simbol Sv. Duha. Original te figure so pred nedavnim našli v vitovski cerkvi sv. Petra, a je

tako kot ostale tri na tem mestu nadomeščena s kopijo.

Podvig ljudskega rezbarja Stanka Hrovatina je nedvomno bil zahteven, saj se je moral s svojim samouškim znanjem približati občutju poznogotske umetnosti, se pravi časa kasnega srednjega veka. Marijo, Boga Očeta in Kristusa je po mnenju dr. Emilijana Cevca, našega najboljšega poznavalca srednjeveškega kiparstva na Slovenskem, okoli leta 1500 najverjetneje izdelal neki goriški rezbar. Izdelani so za pogled s sprednje strani in so v času nastanka skoraj gotovo krasili lesen gotski oltarni nastavek, ki se je kasneje izgubil oz. je bil nadomeščen z baročni marmornatim oltarjem. Obrazni tipi, zlasti pa bogato prepletajoče se gubanje oblazin vse to nas vrača v tisti oddaljeni čas, ko se je naše ljudstvo komaj oddahnilo od pogostih turških vpadov, na cerkvenem področju pa se je nakazoval razkol z Lutrovim protestantskim gibanjem na Nemškem. Goriška dežela je po izumrtju goriških grofov prišla pod nadoblast Habsburžanov, nekaj desetletij zatem pa so naše kraje razgibali dogodki na Sveti gori v zvezi z Marijiniimi prikazovanji Uršuli Ferligoj iz Grgarja.

Rezbar Stanko Hrovatin je kopije teh kipov izdelal na lastno pobudo, sicer ne kot popolnoma verodostojne posnetke natančno po izvorniku, marveč nekoliko preoblikovane v skladu z lastnim umetniškim videnjem in tehničnim znanjem. Ob njihovem ogledovanju je treba priznati, da je uspel približati duha oddaljenih časov, cerkev na Vitovljah pa je ponovno pridobila del nekdanje lepote. Menimo zato, da rezbar zasluži priznanje, prav tako vsi tisti, ki so omogočili njihovo postavitve v cerkvi točno na mestu nekdanjega glavnega oltarja, s čimer bo Marijin lik ponovno odlično obvladoval to svetišče.

NOVICE

Vlada je trdno odločena posredovati za odpravo sporov med sindikati in Zvezo industrijcev. V ponedeljek, 2. julija, bodo ločeni pogovori med vlado in predstavniki sindikalnih zvez CGIL, CISL in UIL ter zastopniki Zveze industrijcev.

Splošna stavka kovinarjev, v sredo, 27. t.m., je dobro uspela. Sindikati pravijo, da se je stavke udeležilo skoraj 90 odstotkov kovinarjev.

Litovski predsednik Landsbergis in litovska ministrska predsednica Prunskiene sta dopotovala včeraj v Moskvo, kjer sta v Kremlju imela deljši pogovor s predsednikom Gorbačovom.

V zvezi z včerajšnjim zaslišanjem pred pristojno parlamentarno komisijo je glasnik francoskega veleposlaništva v Rimu poudaril, da dne 27. junija leta 1980 na območju Ustike ni bilo nobene francoske vojne ladje ali letala. Zato letalo družbe ITAVIA ni padlo v morje, ker bi ga zadevala francoska raketa.

ČESTITAMO!

V soboto, 23. junija, sta se v cerkvi Marije Vnebovzete na Repentabru poročila Gabriella Ramani in Duško Švab.

Uredništvo in uprava Novega lista čestita svojemu stavcu in mladi družini voščila veliko zdravja, sreče in uspehov.

Katoliška knjigarna - Gorica

Z NOVO UPRAVO SLOVIMPEX

nudi odjemalcem vse, kar učenci in dijaki potrebujejo za šolo; ima bogato izbiro pisarniških potrebščin; ima na razpolago najnovejše slovenske knjige; je bogato založena z devocionalijami in vsemi nabožnimi predmeti.

Gorica, Travniki, 25 — Tel. 0481/84407

Kratek sprehod po tržaškem velesejmu

Na 42. tržaški velesejem sem se odpravil kar dopoldne, predvsem iz razloga, da bi se izognil preveliki množici ljudi in prenatrpanosti paviljonov. Površnost, da si nisem ogledal urnika, pa me je drago stala: naletel sem le na prijaznega čuvaja, ki mi je pokazal, da so vrata zaprta. Precej ljudi je prišlo z istim namenom, a so vsi nato odšli z dolgim nosom.

Vrnil sem se v popoldanskih urah in končno le vstopil. Jugoslovanski in avstrijski paviljon, ki sta bila v preteklih izvedbah nan koncu sejmišča, zraven stranskega vhoda, sta bila tokrat že na začetku: tam kjer so bile nekoč afriške države. Morda je to le sad naključja, vendar lahko trdim, da sta ti dve državi letos zasluženo prevzeli mesto manj razvitih. Edina bolj posrečena točka v jugoslovanskem paviljonu je bil turistični urad, kjer sem naletel na zelo prijazno gospo, ki je prijazno nudila vse vrste informacij. Razen tega pa je bilo zelo malo ali skoraj nič. Ogledal sem si lahko smučarske čevlje, športno obleko za gorsko kolo, nekaj manjših športnih artiklov, manjšo jadrnico, ponudbo sadnih sokov in kar v paviljonu pripravljeni mali Casinò.

Avstrijski paviljon je bil ravno tako reven, zelo podoben jugoslovanskemu. Kaže torej, da se bosta morali ti dve državi v prihodnosti malo bolj potruditi. Zapustil sem prvi praviljon.

Nekoliko sem se zaustavil v paviljonih držav Daljnega vzhoda. V indijskem, zelo pisanim paviljonu, je bilo, kot ponavadi, veliko dišav, izdelkov tipične indijske obrti, od oblek do prstanov. S podobnimi izdelki so se predstavili tudi Kitajci. Med državami Srednje Amerike velja omeniti pestro ponudbo Mehikancev, ki so prikazali zelo lepe in dovršene izdelke mehiške obrti. Prijazni prodajalec je presenetljivo dobro poznal italijanščino. Na moje vprašanje je povedal, da je sicer dokončal študij jezika na mehiški univerzi, italijanščino pa je študiral le dve leti. Pohvalil sem ga, da jo res dobro obvlada. Nato je dokazal, da dobro obvlada tudi trgovski posel... še sam sem nekaj kupil pri Mehikancih.

Tudi države vzhodne Evrope so se temeljito pripravile za tržaški velesejem. Zlasti mi je bila všeč madžarska ponudba: zelo prijetna in vabljava, predvsem turistično usmerjena.

Največ je bilo seveda italijanskih razstavljalcev, vendar je to za nas nekaj vsakdanjega. Pohišstvo, bela tehnika, razni hišni pripomočki, sladkarije: vsega tega smo siti že zaradi vsakdanjega bombardiranja z reklamo.

Nič novega torej na 42. velesejmu: navsezadnje smo si to mislili tudi lani, predlanskim in verjetno tudi prihodnje leto ali čez deset let. Nekoč so velesejmi gotovo imeli drugačen pomen kot danes, ko imamo vsega preveč. Vendar si bomo kljub temu ogledali prihodnjega...

(Dar)

V Pragi je v sredo, 27. junija, pred predsednikom Havelom zaprisegla nova češkoslovaška vlada. Za ministrskega predsednika je bil potrjen Slovak Marjan Calfa, za zunanjega ministra pa Čeh Dienstbier. Za predsednika češkoslovaškega parlamenta je bil ponovno izvoljen Aleksander Dubček.

BROŠURA ZA 40-LETNICO KMEČKE ZVEZE V TRSTU

■ nadaljevanje s 5. strani

življenjskih razmer. Brušura vsebuje seznam vseh članov odbora Kmečke zveze, odlomkov iz časopisov, ki so zabeležili najpomembnejše trenutke življenja te organizacije in opisuje težave slovenskih kmetov v teh štiridesetih letih od suše in slabe letine, do razlašanja zemlje. Skratka: gre za strnjen ogled 40-letne zgodovine te organizacije slovenskih kmetov.

SLOVENSKA USTAVA

Predsedstvo Republike Slovenije je sprejelo predlog o začetku postopka za odobritev nove slovenske ustave.

Predsednik predsedstva Milan Kučan je dejal, da gre za ustavo suverene slovenske države in ne za ustavo ene od federalnih enot. Takšna ustava bo po njegovem omogočila vključevanje Slovenije v konfederalno povezovanje znotraj Jugoslavije in v druge oblike povezovanja v Evropi. Republika Slovenija mora z novo ustavo postati suverena država z vsemi atributi dejanske oblasti na svojem ozemlju. Biti mora tudi polnopravni mednarodni subjekt. V pristojnost republike sodi med drugim urejanje in zagotavljanje varnosti ter obrambe države.

Kdo je tajnik ruske partije?

Za tajnika obnovljene ruske komunistične partije je bil izvoljen konservativni voditelj Ivan Položkov. Politik, ki ga Pravda opisuje kot konservativnega skrajneža in nasprotnika perestrojke ter Gorbačova, je prejel 1396 glasov. Protikandidat, zagovornik perestrojke Oleg Lobov, pa je prejel 1066 glasov.

Ruska partija združuje 58 odstotkov vseh sovjetskih komunistov. Kongres sovjetske partije, ki se bo začel 2. julija v Moskvi, bo torej zelo živahen. Nekateri že napovedujejo povezavo med Gorbačovom in radikalnimi reformatorji.

Novi ruski partijski tajnik Ivan Kuzmič Položkov ima 55 let in izhaja iz kmečke družine. Po poklicu je agronom, že 30 let

pa je partijski funkcionar. V svojem nastopnem govoru je delegatov zagotovil, da bo vedno poslušal vsa mnenja ne glede na strujo, iz katere prihajajo. Njegova želja je, da okrepi partijo v težkem trenutku vsesovjetske krize. Ravno v teh besedah pa se kaže tudi njegovo gledanje na položaj. V preteklih dnevih je namreč poimensko napadel Gorbačova in prenovitelja Jakovljeva. Že za mesto predsednika ruske sovjetske republike je bil nevaren tekmeč radikalnega prenovitelja Jelcina. Kritiziral je vodstvo sovjetske partije, kult osebnosti, napake perestrojke, podpiranje združništva in prehajanje na tržno gospodarstvo. Kot se sliši, Položkov uživa znatno podporo pri vojski.

Angelić muj... Marjan Tomšič

IV.

»Poznaš kralja in kraljico? Si bil v njunem gradu?«

Z drobnim prstom je kazala dol, v zemljo.

Odkimal je. Postal ga je strah.

»Jaz pa sem bla pri njih. Med kamni se zleze noter. Taku miken moraš biti!« je govorila in kazala s palcem in kazalcem velikost enega centimetra. »Ma ko zlezeš noter, si spet velik...«

Tako sta se večkrat pogovarjala in Gvido se je topil od sreče. A potem njegove hčerke Marije in vnučke ni bilo več. Po drugih je dajal pošto in prosil, naj ga obiščejo. Pa so mu povedali, da se je Marija preselila v Foggio, daleč v Italijo. Tja so

premestili njenega moža, ki je bil državni uradnik. Čez pol leta je poštar prinesel Gvidu lepo razglednico; na njej je bila panorama tega mesta in zadaj je pisalo:

Dragi papá!

Mi smo zdaj v Foggi. To je zelo daleč. Morali smo se preseliti. Zdaj ne vem, kdaj bomo prišli na obisk. Tu je zelo lepo. Tudi ti se imej lepo.

Marija

Čisto spodaj je bilo nekaj narisano. Bila je hiša, podobna cerkvi. In že skoraj izven kartice pripis: Giliola.

Potem Gvido ni dobil od hčerke Marije nobene pošte več.

Skušal se je spoprijateljiti s Kristino, hčerko Dalmatinke Ane in Guština. Toda

to dekletce je bilo od vsega začetka zelo plašno; ko je bila stara šest let, še vedno ni znala govoriti. Pasla je krave na planoti, tam okoli velikih kupov kamenja. Če je zagledala tujca, se je skrila. Bila je ko divja žival. Pozneje, ko je nekoliko odrasla, se je manj bala, a pogovarjati se vseeno ni hotel z nikomer. Zaradi te plašnosti in molčečnosti je imela v šoli velike težave. V sebi je pač nosila molk in tišino svoje umirajoče vasi.

»V šoli me samo tepejo,« je tožila materi in se jokala ter prosila, naj je več ne pošiljajo na avtobus.

»Kdo te tepe?« jo je spraševal Gvido, ko je zvedel za njene muke od Guština. Gledala ga je z velikimi, črnimi očmi in molčala. Ko je še silil vanjo, se je obrnila in stekla za zid.

Vas se je vedno bolj zlivala s pokrajino. Razsuti kamni so bili bolj in bolj podobni kupom s planote. Orehi so postali žalostni

Velik uspeh Sokola v košarki

Moštvo nabrežinskega Sokola je v odločilnem srečanju premagalo Lego nazionale in si priborilo napredovanje v moško promocijsko ligo. Tako so nabrežinski košarkarji edini med vsemi slovenskimi ekipami, ki so v tej sezoni napredovali. To je brez dvoma pozitivna ugotovitev in obenem plačilo za ves trud in požrtvovalnost trenerja Pupisa in njegovih varovancem. Ne bi se ustavljali pri oceni zadnje, odločilne tekme, ampak bi radi seznanili naše bralce, kaj to napredovanje pomeni za nabrežinske športnike in predvsem za športno politiko, ki jo to društvo od vsega začetka vodi.

V devinsko-nabrežinski občini mnogi mislijo, da ni košarkarske tradicije, saj doslej Sokol ni nikoli imel pomembnejše vloge v raznih prvenstvih. Vzrok za to je bila odločitve in zaverovanost v pravilnost take izbire, da se daje prednost krepitevi elitnih zamejskih ekip. Tako so nabrežinski igralci nastopali in še vedno nastopajo predvsem pri Kontovelu in Jadranu, okrepili pa so tudi druge slovenske ekipe.

Odbor Sokola pa je vedno skrbel za naraščaj, skupina entuziastov je poleg tega pod skrbnim vodstvom navdušenega trenerja Pupisa začela z resnim delom, da bi dosegla napredovanje. Ekipo družijo predvsem prijateljstvo, ki je verjetno najvažnejši element, ki je pripomogel k zadnjemu uspehu. Ironija je hotela, da se je lansko leto napredovanje Sokolu izmuznilo prav v odločilni tekmi proti »Fiammi«; tokrat pa so naši fantje premagali »Lego nazionale«, ki je sicer nastopala v nabrežinski telovadnici, čeprav je v ekipi le en sam domačin, vsi ostali so iz Trsta. Razvidni so torej pravi razlogi tega nastopanja, da bi se javnosti dokazalo uspešno delovanje tudi italijanskih društev v Nabrežini!

Zadnji uspeh naših fantov je tudi potrditev za pravilno izbrano pot medsebojnega sodelovanja in pomoči s skupnim ciljem okrepitve slovenskega športa in s tem tudi naše prisotnosti v javnosti,

nk

Novice

SAMO NAMIGOVANJA

V izraelskih vojaških krogih so odločno zavrnili namigovanja, češ da se Izrael pripravljaja na vojaški napad proti Libiji. Ta namigovanja je pred koncem tedna spravila v svet libijska tiskovna agencija JANA; poročala je, da je več izraelskih bojnih letal zapustilo svoje baze južno od Tel Aviva in pristalo na nekem ameriškem letalskem oporišču v Južni Evropi, odkoder naj bi se potem sprožil napad na Libijo. V Jeruzalem so te govorice označili za navadno bedastočo.

Medtem ko so potrdili vest, da je neki izraelski patroljni čoln ponoči prestregel oboroženo plovilo s palestinskimi komandosi, ki so se očitno pripravljali na kako akcijo v Izraelu. Prišlo je do streljanja in po izraelskih virih sta bila najmanj dva gverilca ubita. Spopad se je pripetil na morju pred libanonsko obalo.

Iz Riada pa sporočajo, da je saudski kralj Fahd nakazal 25 milijard lir kot osebno darilo Palestincem, ki na zasedenih ozemljih izvajajo organiziran odpor proti Izraelcem. Saudska Arabija je ena glavnih finančnih podpornic palestinske osvobodilne organizacije.

UNION VALDÔTAINE V OPOZICIJI

Po 20 letih je bil za predsednika deželne vlade v Dolini Aoste ponovno izvoljen predstavnik Krščanske demokracije. Ta je deželni tajnik že omenjene stranke Gianni Bondaz, ki je prejel na zadnji seji deželnega sveta 19 od skupnih 35 glasov, kolikor jih je v tamkajšnjem deželnem svetu. Za predstavnika krščanske demokracije so glasovali njegovi strankini kolegi, predstavnika Socialistične in Republikanske stranke ter svetovalci Komunistične partije, ki bodo novo vlado podpirali od zunaj.

Stranka relativne večine, to je Union Valdôtaine, ki ima v deželnem svetu 12 svetovalcev, je oddala bele glasovnice. Novi predsednik je star 54 let in je po poklicu odvetnik. Od leta 1983 do 1988 je bil predsednik deželnega sveta. Stranka Union Valdôtaine je po 16 letih prešla v opozicijo.

PO POTRESU V IRANU

Reševalne akcije v severno-zahodnih predelih Irana, ki jih je prizadel katastrofalni potres, so se s prihodom tujih reševalnih ekip močno poživile in iranske oblasti poročajo, da je število mrtvih po poročilih vodilnih organov civilne zaščite naraslo na 80 tisoč, ranjencev pa je nad 100 tisoč. Na potresnem področju sodeluje z iransko vojsko in drugimi reševalci kakih 500 tujih tehnikov in izvedencev za težavne posege v primeru naravnih katastrof. V zbirnih središčih so včeraj in danes prispeli prvi tovari trajnih živil, zdravil in oblek ter šotorov, ki jih je že razdeljujejo med prebivalstvo. Iranska tiskovna agencija IRNA poroča, da so zdravstvene oblasti zaskrbljene, ker zaradi pomanjkanja pitne vode in neobstoječih higienskih razmer, obstaja nevarnost raznih kužnih bolezni. Zaradi tega so odredili množičen pokop. Dokončni obračun še ni mogoč, ker nekaterih vasi reševalne ekipe niso še dosegle.

—o—

DR. DIMITRIJ RUPEL PRESEDNIK SDZ

■ nadaljevanje s 3. strani

slavije in ne more zavezovati celotne SDZ mimo dokončne odločitve o tem vprašanju, ki je v rokah slovenskega naroda samega.

Na gospodarskem področju SDZ zahteva takšno politiko, ki naj mu zagotovi zahodnoevropske temelje, republiška zakonodaja pa naj bo nad zveznimi zakoni.

Na kongresu so izvolili novo strankino vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen dr. Dimitrij Rupel, ki je v novi slovenski vladi minister za zunanje zadeve. V strankinem vodstvu so tudi ostali trije ministri iz vrst SDZ v slovenski vladi, se pravi Bavčar, Janša in Pirnat, ter predsednik slovenske skupščine France Bučar.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

in so rodili vsako leto manj. Tudi fige so se sušile, a trte so že davno poginile ali pa podivjale. Le ciprese so močno rasle v nebo in robida se je vedno bolj košatila.

Gvido se je pogovarjal z mrtvimi ognjišči in z odsotnimi ljudmi, ki so tavalji kdo ve kje po svetu. V njegovem spominu so bili prav takšni kakor pred tridesetimi leti, ko so odšli. Prepiral se je z njimi, se jezil nanje, jim očital in jim pretil z božjo jezo. A ni nič pomagalo. Z vsakim dnem je bil bolj in bolj sam. Da ga ne bi samota pogoltnila, je naredil gajbico in vzel iz gnezda gardelinčka ...

Potem je sredi oktobra umrl, a lišček je ostal na zidu, zaprt v kletki. Ko je poključal vse zrnje in izpil zadnjo kapljico vode, se je skozi beke zrinil k njemu Strah. Ptiček je panično skakal po kletki in se zaletaval v stene, čivkal je in obupno klical svojega gospodarja, a ta se ni prebudil, ni odprl oči, ni se dvignil, da bi

mu natrosil zrnja in nalil vode, ampak je tam na nizki postelji bolj in bolj sivel in postajal z vsako uro manj viden.

Enajsti dan po Gvidovi smrti si je Guštin rekel:

»Ma grem pogledat, kaj je z njim! Oštja, da ni umrl?!«

Klical ga je, trkal, tolkel po vratih. Nič. Nihče se ni oglasil. Gledal je skozi motne šipe, a ni videl dosti; le spodnji del postelje in Gvidove noge ...

Takrat je prišel poštar in je poklical milico. Popoldne so vdrli v Gvidovo hišo. Z njimi je bil tudi zdravnik ...

Ko je na mizi vpisoval podatke v mrliški list, se je zamislil, ker ni vedel, kateri datum naj vpiše kot dan Gvidove smrti. Prijel se je za brado in se zazrl v praznino prostora, in takrat je zagledal kletko. Vstal je in stopil bliže. Gardelinček je mrtev visel s stropa kletke; ko se je skušal rešiti, je porinil glavico med dve

beki, a je potem ni mogel več potegniti nazaj. Tako je tam, viseč med bekami, iztegnil nožici, povsili peruti, in umrl ... Bil je skoraj čisto posušen, drobčen ko jesenska figica.

Gvida so odnesli, spustili v grob, ga zasukali. A na mizi v njegovi hiši je obležalo pismo, ki mu ga je prinesel poštar isti dan, ko je Guštin odkril njegovo smrt. To pismo je dolgo ležalo, potem pa ga je eden od otrok, ki so se priklatili v črno kuhinjo, odprl. Na velikem listu je bila barvna risba: prikazovala je razkošno grajsko dvorano, v njej pa prelepo kraljico in prelepega kralja. Sedela sta na kamnitem prestolu, a pred njim je klečal starec. Puščica, ki jo je otroška roka potegnila od roba lista do klečečega starca, je z okorno pisavo pojasnjevala: TO SI TI, NONO! In čisto spodaj je bil podpis: Giliola, in ob njem datum: Lunedi, 16. ottobre 1985.

(Konec)